

พ่อแม่ครูจารย์

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันนี้เป็นวันอาสาฬหบูชา วันอาสาฬหบูชา คือวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธัมมจักกั การเทศน์ธัมมจักกั คือการประกาศธรรม การประกาศธรรมนี้เอามาจากไหน? เอามาจากในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เสวยวิมุตติสุข คำว่า “เสวยวิมุตติสุข” นะ ก่อนหน้านั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาอยู่ ๖ ปี ทำทุกรกิริยา ทำทุกอย่างเพื่อการจะบรรลุธรรม นี่ทำทุกอย่างนะ

แต่ขณะที่ทำอยู่นั้น มันได้รสชาติของสิ่งนั้นได้สิ่งใดมา ได้แต่ความทุกข์ยาก ได้แต่ความบีบคั้น เพราะยังไม่ตรัสรู้ธรรม คนที่มาตรัสรู้ธรรมมันก็ต้องมีความบีบคั้นเป็นธรรมดา แต่เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ เสวยวิมุตติสุข มันแตกต่างกันอย่างใด ขณะที่จิตใจมีกิเลสครอบงำอยู่นี้ มันทุกข์ยากขนาดไหน มันแสวงหาขนาดไหนอยู่ ๖ ปีนะ ๖ ปี ทำทุกอย่าง ทำทุกอย่างเพราะได้สร้างบุญญาธิการมาหาศาล

สิ่งที่สร้างบุญญาธิการมาหาศาล พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สิ่งที่สร้างบุญญาธิการมาอย่างนั้นมันถึงเป็นสิ่งรองรับให้จิตใจได้มีความเข้มแข็ง พอจิตใจมีความเข้มแข็งนะ แสวงหา การแสวงหา เพราะคนเกิดมามีกิเลส คนเกิดมามีกิเลส เพราะการเกิด แม้แต่เป็นพระโพธิสัตว์ก็มีกิเลส กิเลสคืออวิชชา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นไปแล้ว เวลาเยาะเย้ยมาร “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดจากหัวใจของเราไม่ได้อีกเลย”

แต่ก่อนหน้านั้นมารมันครอบงำ ถ้ามารมันครอบงำ เวลาเกิดมานี้คนมีกิเลสพาเกิด มันมีความบีบคั้นอยู่ในใจ มันเป็นเรื่องธรรมดา ขณะที่แสวงหา มันแสวงหาเพราะอะไร เพราะมันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ศึกษากับโครมา สิ่งนั้นมาก็เป็นปัญญาของโลก ปัญญาของโลก เห็นใหม่ โลกเขาสื่อสารกันได้ คนที่มีการศึกษา คนที่มีการค้นคว้ามา สื่อสารอย่างนั้นมา สื่อสารมาเพื่อเป็นตรรกะ เพื่อความเข้าใจ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะสร้างบุญญาธิการมา สิ่งที่เขาสื่อสารกันนั้นถึงไม่เข้าไปชำระกิเลสองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีสติปัญญาที่รอบรู้ได้ทัน จึงวางไว้หมด วางไว้หมด เห็นใหม่ ๖ ปีนะ เวลากิเลสมันบีบคั้น เวลาความทุกข์ยากมันบีบคั้น มันก็มีความทุกข์ของมันเป็นเรื่องธรรมดา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาอานาปานสติ ย้อนกลับมาบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณได้ทำลายอวิชชาในหัวใจ ทำลายอวิชชาคือความไม่รู้ นั่น พอกความไม่รู้ นั่น เห็นใหม่ เสวยวิมุตติสุข คำว่า “เสวยวิมุตติสุข” วิมุตติสุขกับกิเลสบีบคั้น วิมุตติสุขกับความทุกข์ มันแตกต่างกันอย่างไร

พอมีเสวยวิมุตติสุข เห็นใหม่ เราจะโปรดใครก่อน นี่เลี้ยงดูไปอาพาธคาบส อุทกคาบสก็ตายเสียแล้ว ไปหาปัญจวัคคีย์ วันนี้วันประกาศธรรมไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขแล้วถึงได้ประกาศธรรมะออกมา วิมุตติสุขนี้มันได้มาจากไหน? คำว่า “วิมุตติสุขๆ” เราก็คศึกษามา วิมุตติสุขก็คำว่า “วิมุตติ” ไง วิมุตติแล้วมันมีความสุขใหม่ละ เราก็คศึกษาวิมุตติ เราก็คใคร่ครวญหมดแล้ว แล้วมันเป็นวิมุตติจริงหรือเปล่าละ? มันก็ไม่ใช่ความจริงขึ้นมา

แต่เวลาความจริงขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีสังขาร มีความจริงขึ้นมา แสดงธรรมจักๆ เห็นใหม่ วันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ นะ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม เป็นสงฆ์องค์แรกของโลก เทศน์ปัญจวัคคีย์ จนปัญจวัคคีย์เป็นพระโสดาบันทั้งหมด เทศน์อนัตตลักษณะสูตรนี้เป็นพระอรหันต์ทั้ง ๕ องค์ ไปเอายศขึ้นมา ได้มาอีก ๕๔ เผยแผ่ธรรมออกไปๆ

สิ่งที่เผยแผ่ธรรมออกไปนะ ศาสนานี้มันคง มันคงในสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นครูเอกของโลก เห็นใหม่ “พ่อแม่ครูจารย์ พ่อแม่ครูจารย์” พ่อแม่ครูจารย์มันมีความรัก มีความถนอมรักษา มันมีความผูกพันต่อกัน มัน

มีความผูกพันต่อกันเพราะเหตุใดละ มีความผูกพัน เห็นใหม่ เวลาเราผิดพลาด เราก็มีครูบาอาจารย์ คอยดูแลรักษา

เวลาผิดพลาด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ชนสัตว์ เทศนาว่าการมา ดูแลและดูแลรักษา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมไป นกต่างๆ สิ่งทีคนมีการออกจากทุกข์ พยายามบวชเข้ามา นกต่างๆ เวลาบวชเข้ามาแล้วเป็นนกลีขา นี้อยู่ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ดูแลรักษา ใครที่ปฏิบัติแล้วคือ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ “อานนท์ ฉันทนะเขาเป็นคนที่ดีอย่างมาก เขาไม่ฟังหมู่ฟังคณะ ถ้าเรานิพพานไปแล้วให้ลงพรหมทัณฑ์ ถ้าลงพรหมทัณฑ์แล้ว เขาจะมีความสำนึกของเขา เขาจะย้อนกลับมาประพฤติปฏิบัติของเขา เขาจะพ้นจากกิเลสไปได้” นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังสญาณนี้รู้เห็น

ฉันทนะเป็นคนทีใกล้ชิดมาก เป็นคนที่พาคองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช แล้วมีทัญญูมานะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเพราะเราๆ ยึดมั่นถือมั่นอันนั้นใจ แล้ววางเขาไปหมดเลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดูแลรักษา คนที่เขาเป็นธรรมขึ้นมา แล้วมันอยู่ในกลุ่มชน ในกลุ่มชนทุกกลุ่มชนมีทั้งคนดีและคนชั่ว แม้แต่การประพฤติปฏิบัติในสมัยพุทธกาล พระบวชมาแล้วสึกไปก็มี พระบวชมาแล้วแสวงหาโลก แสวงหาลาภก็มี พระบวชมาแล้วทุกข์จนเข็ญใจ ไม่มีทีก็มาบวชก็มี เวลาผู้ที่สร้างบุญญาธิการมา เป็นสหชาติมา บวชมาเพื่อเป็นเอตทัคคะก็มี

สิ่งทีดูแลรักษา เห็นใหม่ ดูแลรักษาสิ่งนี้มา ถ้าดูแลรักษาสิ่งนี้มา เวลาเผยแผ่ธรรมมาจนมันคง สิ่งทีมันคง เพราะอะไร เพราะว่าพระอานนท์เป็นผู้อุปัฏฐาก สิ่งทีเป็นผู้อุปัฏฐาก เวลาไปเทศน์กับใครมาก็เทศน์ให้พระอานนท์ฟัง จะได้สืบต่อไป นี่สืบต่อมาๆ

จนถึงที่สุด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ พระอานนท์มีความเสียใจมาก เรายังต้องมีคนที่ต้องดูแลรักษาเราอยู่ ยังต้องมีคนสั่งสอนเราอยู่ เพราะเป็นพระโสดาบัน พระโสดาบันร้องไห้ห็นะ ยังร้องไห้ห็นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว เรายังไม่ถึงสิ้นกิเลส เรายังมีคนสั่งสอนอยู่

คูลี พ่อแม่ครูจารย์ เวลาผู้ที่มีหัวใจที่มันผูกพันกัน เห็นไหม เราก็ยังมีกิเลสอยู่ เราก็อยากจะ
มีคนตั้งสอน เราก็อยากจะมีคนดูแลเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จะปรินิพพานไปแล้ว
“อานนท์ เธออย่าเสียใจไปเลยนะ ในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์มา ถ้ามีผู้ที่
อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่มีใครอุปัฏฐากดีไปกว่าพระอานนท์อีกแล้ว
อานนท์ เธอได้ทำบุญกุศลไว้มาก เราตายไปแล้ว ๓ เดือนข้างหน้าเขาจะทำสังคายนา เธอจะได้เป็น
พระอรหันต์วันนั้น”

คูลี ละล้าละล้งๆ เพราะความผูกพัน เพราะพ่อแม่ครูจารย์ เพราะมีความผูกพันต่อกัน
เพราะมีหัวใจที่เคารพรักเหมือนกัน เพราะสื่อกันด้วยภาษาใจ เวลาใจของเรามันทุกข์มันร้อนขึ้นมา
ใครจะดูแลหัวใจของเรา เห็นไหม หัวใจของเรามันคือรัก หัวใจของเรามันไม่มีใครดูแลรักษา องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งดูแล ทั้งรักษา ทั้งคอยบอก คอยสอน คอยชี้ คอยแนะ แล้วองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จะพรากจากเราไป พระอานนท์เสียใจมาก เสียใจมาก นี่พูดถึงพ่อ
แม่ครูจารย์คู่แลกกันมา เห็นไหม ความผูกพันของพ่อแม่ครูจารย์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ได้ทำสรีระขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเรียบร้อยแล้ว พระกัสสปะเห็นถึงพระผู้เฒ่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
อยู่นี่คอยดีคอยเตือน คอยว่า คอยบอกตลอดเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วก็
ดี ต่อไปนี้จะไม่มีคนเตือนเตือนเราอีกแล้ว เราจะได้อยู่สุขสบาย”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพ่อแม่ครูจารย์ เป็นผู้ดูแลรักษา พระอานนท์คิดแล้ว
ละล้าละล้ง มีความทุกข์ความยากไปหมดเลย เสียอกเสียใจว่าจะไม่มีใครดูแล แต่ขณะที่อยู่กับองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นผู้อุปัฏฐาก เป็นผู้ที่เผยแพร่ธรรม รับผิดชอบงานการมันล้นมือ แต่
เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป เสียอกเสียใจ เพราะตัวเองยังภavanaไม่ถึง
ที่สุด ยังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์มันก็มีกิเลสในหัวใจ แต่เวลาในชุมชนของสงฆ์ ในหมู่สงฆ์ พระผู้เฒ่า
“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วก็ดีใจ เราจะได้อยู่สุขสบายใจ คนคอยจู้จี้จ่า
ไขมันจะไม่มีใจ” ความนึกคิดของคน เห็นไหม

พ่อแม่ครูจารย์ เวลาดูแลรักษามาด้วยกัน พระกัสสปะเห็นสภาวะแบบนั้น องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป ยังมีคนคิดได้ขนาดนั้น แล้วอนาคตไปมันจะเป็นอย่างไร นี่เหตุ

ให้ทำสังคายนา พอทำสังคายนา พระอานนท์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “อานนท์ อีก ๓ เดือนข้างหน้าเขาจะมีสังคายนา เธอจะได้เป็นพระอรหันต์วันนั้น” นี่ไง พ่อแม่ครูจารย์

ในเมื่อความผูกพัน ความรัก ความใคร่ ความถนอมรักษา “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเราจะเป็นพระอรหันต์ในวันที่เขาสังคายนา พรุ่งนี้ก็สังคายนาแล้ว แล้วทำไมยังไม่เป็นพระอรหันต์สักที” ละล้าละลึงๆ เพราะความผูกพันไง เพราะความเข้าไปคิดถึงอันนั้นไง ไปคิดถึงว่าวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้ นี่มันส่งออกไปอยู่ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาไม่อยู่ที่ปัจจุบันนี้ ภาวนาจนเคร่งเครียดไปหมดนะ “พรุ่งนี้จะสังคายนาอยู่แล้ว พรุ่งนี้จะสังคายนาอยู่แล้ว เรายังไม่เป็นพระอรหันต์สักที” มันมีภาระรับผิดชอบ

เพราะในเมื่อผู้ที่จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา พหูสูตที่จะทำสังคายนาที่จะร้อยเป็นพระไตรปิฎก มันไม่มีใครรู้ไปว่าพระอานนท์อีกแล้ว ฉะนั้นต้องเป็นเราๆ แน่นอนแต่เราก็กังไม่เป็นพระอรหันต์นะ ไม่เป็นพระอรหันต์เพราะอะไร เพราะความผูกพัน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้ จิตใจมันไปผูกพันกับครูบาอาจารย์ เห็นไหม

ต่อหน้าก็รัก ต่อหน้าก็ดูแล ต่อหน้าก็ถนอมรักษา เวลาเสียไปแล้ว เวลานิพพานไปแล้ว จิตใจมันก็ยังผูกพัน มันผูกพัน มันรัก มันเคารพของมันในหัวใจนะ ละล้าละลึง จะเป็นพระอรหันต์ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้ มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม ทำจนเคร่งเครียดคนนะ “อ้าว! วางก่อนเนาะ เห็น้อยเต็มทีแล้วละ ขอพักสักที” พอเอนลง เอนกายลงจะนอน มันปล่อยหมด ปล่อยหมด ความผูกพัน ความถนอมรักษา ความที่มันติดพันนี้ปล่อยหมดเลย มันเป็นปัจจุบันขึ้นมา พอเป็นปัจจุบันขึ้นมา ช้างกระดิกหู งูเลบลิ้น พับ! มันจะถึงที่สุด สิ้นกิเลสได้

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ ๓ เดือนข้างหน้าเขาจะทำสังคายนา เธอจะเป็นพระอรหันต์วันนั้น” นี่ภาวนามา อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วอีก ๓ เดือน ก็ยังเข้มงวดของพระอานนท์อยู่ มันก็ยังไม่ได้สักที วันสังคายนา เขาจะต้องใช้สอย ต้องให้พระอานนท์เข้าไปเป็นผู้บอกธรรม นี่ไม่เป็นสักทีๆ ก็เข้มงวดทำเต็มที

แต่เวลามันปล่อยวาง ปล่อยวางปั๊บ มันเป็นปัจจุบัน มันเป็นอำนาจวาสนา มันเป็นบารมีของพระอานนท์ พระอานนท์ได้สร้างบุญญาธิการมามาก สิ่งที่ได้อุปฐากองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการรื้อสัตว์ชนสัตว์อยู่ ๔๕ ปี พระอานนท์มาอุปฐากอยู่ ๒๕ ปี นี้อุปฐากอยู่ คุณแลรักษาเพื่อแม่ทัพ แม่ทัพจะเผยแผ่ธรรม แต่ผู้ที่คุณแลรักษาทำอย่างนั้นมาเพื่อประโยชน์

พระอานนท์ได้สร้างบุญญาริการมามาก พอปล่อยหมด ด้วยอำนาจวาสนาบารมีของพระอานนท์ ด้วยมรรคญาณของพระอานนท์ขึ้นมา ทำให้พระอานนท์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เห็นไหม เวลาพระอานนท์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้วนะ เวลาทำสังคายนาจบแล้ว เวลาเผยแผ่ธรรมไปที่ไหน ที่ใดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคยใช้สอย เคยนั่ง เคยนอนอยู่ที่ใด เพราะพระอานนท์เป็นผู้อุปฐากหมด เห็นไหม ไม่กล้า จะปฏิบัติเหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนมชีพอยู่ นี่ความผูกพันนะ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระอานนท์ก็ยังเคารพรัก ยังถนอมรักษาไว้ในหัวใจ นี่พ่อแม่ครูจารย์ ความผูกพันของใจ ถ้าใจมันผูกพัน นี่เขาลงกรรม

“ภิกษุทั้งหลายเธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่าได้มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” เวลาพระอานนท์ใจเป็นธรรมขึ้นมาแล้ว เพราะเป็นธรรม สังฆธรรม ธรรมที่มันเป็นตามความจริง มันเคารพบูชาด้วยหัวใจนะ สิ่งที่เป็นหัวใจ สิ่งพ่อแม่ครูจารย์ของเราดูแลเรามา มันผูกพันมาตลอดนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมไป ได้บัญญัติวัคคีย์ พระอัสสชิ เวลาออกบิณฑบาต พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะเขาศึกษาอยู่กับสังยุชย พอเขาศึกษากับสังยุชย ศึกษาไปจนเต็มที่แล้วนะ “นั่นไม่ใช่ สิ่งที่ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ในไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ไม่ใช่ทั้งนั้น ไม่มีสิ่งใดเลย ไม่ใช่ ปล่อยวางหมด”

พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะปรึกษากัน “เราศึกษามาจนหมดแล้ว สงสัยว่าเราจะไม่มีโอกาสแล้วละ ในเมื่อคนสอนสอนเรามา สอนแล้วมันก็ยังมีความสงสัยคาหัวใจอยู่อย่างนั้นนะ สัญญากันไว้ เราสัญญากันไว้ ถ้าใครเจอครูบาอาจารย์ก่อนนะ ต้องบอกกัน อย่าทิ้งกันนะ ต้องบอกกัน”

พระสารีบุตรแสวงหาอยู่ ไปเห็นพระอัสสชิออกบิณฑบาต ทำไมการก้าว การเหยียด การคู้ มันมีสติมีปัญญา ทำไมมันมีความนุ่มนวลขนาดนั้น นี่ปัญญาของคน คนเดินบิณฑบาต คนก้าวเดินอยู่ ทำไมพระสารีบุตรมีปัญญาอย่างนั้น ทำไมเห็นถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนในใจ มีการก้าวเดินไปด้วยสติรู้ตัวตลอดเวลา นี่ตามไปๆ ตามพระอัสสชิไปบิณฑบาตจนจบ พระอัสสชิฉันอาหารเสร็จแล้วเข้าไปกราบ

“ท่านบวชแต่ไครมา ธรรมที่ศึกษามา ศึกษาอย่างไร”

นี่พระอรหันต์พูดนะ พระอรหันต์ที่เป็นความจริง ธรรมที่เป็นความจริงมันจะอ่อนนุ่ม ถ่อมตน คำว่า “อ่อนนุ่มถ่อมตน” เพราะมันไม่ให้กิเลสมันออกหน้า ความอ่อนนุ่มถ่อมตน เห็นไหม

“เราเพิ่งบวชใหม่ เราไม่รู้ธรรมไม่ละเอียดลึกซึ้งหรอก”

“ถ้าไม่ละเอียดลึกซึ้งขนาดไหนก็ขอให้บอกธรรมมา หน้าทีแหว่งตลอด หน้าที่จะใช้ปัญญา แหว่งตลอดเป็นหน้าทีของเราเอง”

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าจะดับทุกข์นั้น ต้องดับที่เหตุนั้น ต้องกลับไปดับที่เหตุนั้น”

นี่เวลาพระอัสสชิแสดงธรรมให้พระสารีบุตรฟัง พระสารีบุตรเป็นพระโสดาบันขึ้นมา บรรลุธรรมทันที เพราะได้สร้างบุญญาธิการมาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา มีปัญญา อานาจาสนาบารมีได้สร้างมา ไปศึกษากับสัทธชัย ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ การศึกษานั้นเพราะมีบุญญาธิการมา สิ่งนั้นไม่ใช่ๆ ไม่ใช่ ไม่มี ไม่รับผิดชอบ ไม่มีสิ่งใดเลย นี่คนที่มึสติปัญญาเขารู้ของเขา อันนี้ไม่ใช่ เวลามาฟังพระอัสสชิพูดคำเดียว เป็นพระโสดาบันนะ

พอเป็นพระโสดาบัน ไปบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันเหมือนกัน ชวนกันนะ ชวนกันไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปปฏิบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ พระอัสสชินอนอยู่ที่ไหน พระสารีบุตรจะถามหาอยู่ตลอดเวลา พระอัสสชินอนอยู่ทางไหน จะเอาศิระะไปทางนั้น เอาศิระะไปทางที่พระอัสสชิออกเผยแผ่ธรรมอยู่ คิดถึงบุญ คิดถึงคุณ คิดถึงธรรมอันที่เกิดขึ้นมาจากพระอัสสชิ ถ้าไม่มีพระอัสสชิ นี่เขายังแสวงหาอยู่ที่ไหน

นี่ไง เวลาคนที่เป็นธรรมนะ จิตใจที่มันผูกพัน จิตใจมีความเคารพรัก เคารพรักสิ่งต่างๆ ความผูกพันอันนั้น แล้วเผยแผ่ธรรมมาเป็นขั้นเป็นตอนมา จนถึงปัจจุบันนี้ไง กว่ามาถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันนี้เราเคยเห็นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นกันไหม เราได้แต่ศึกษา เราได้แต่ศึกษาประวัติของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นกัน แล้วศึกษา ทำไมศึกษาประวัติหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นละ ศึกษา เพราะว่าหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำเป็นแบบอย่าง ท่านทำของท่าน ชีวิตของหลวงปู่เสาร์

หลวงปู่มั่น ท่านแสวงหาของท่าน ท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน ท่านพิจารณาของท่าน ท่านค้นคว้าของท่าน แล้วท่านค้นคว้าของท่านจนตั้งคมเขายอมรับ จนผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแสวงหาไป เป็นสัทธาวิหริก ไปเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น นี่ศึกษามากับหลวงปู่มั่นจนได้เห็นธรรมตามไป นี้พ่อแม่ครูจารย์

พ่อแม่ครูจารย์นะ เวลาท่านดูแลเรานะ จะเอาอะไรมาดูแลเรา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข วันนี้วันที่องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ แสดงธรรมแสดงสัจจะความจริงที่องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้มา มีเหตุมีผล เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่เธอไม่ควรเสพ แล้วมัชฌิมาปฏิบัติ มัชฌิมาปฏิบัติของใคร? มัชฌิมาปฏิบัติของธรรม ไม่ใช่มัชฌิมาปฏิบัติของกิเลส ไม่ใช่มัชฌิมาในความเห็นของเรา ถ้าไม่ใช่ความเห็นของเรา นี่ไง เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ เพราะใจขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมขึ้นมา

ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา แสดงธรรมขึ้นมา มันมีเหตุมีผลของมัน มีเหตุมีผลรองรับ สิ่งใดที่รองรับขึ้นมา แล้วเหตุผลที่รองรับ จิตใจที่เป็นธรรมๆ เข้าใจว่า เพราะองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาที่รื้อค้นอยู่ เห็นใหม่ สิ่งที่ยังค้นอยู่มันกิเลสทั้งนั้นนะ พอกิเลส ศึกษาธรรมขนาดไหน มันก็เป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ

แต่เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ธรรม กิเลส ฆ่ากิเลส กิเลสมันตายไป ถ้ากิเลสมันตาย นี่ระหว่างจิตที่มันมีกิเลส พอจิตมันทำลายจิตเป็นธรรมธาตุไป แล้ว มันแตกต่างกันอย่างไร พอมันแตกต่างกันอย่างไร สิ่ง que แสดงธรรมมาๆ มันเป็นหลักเป็นเกณฑ์ เป็นความชัดเจนขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมมา มันมีเหตุมีผลของมัน

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านนะ ท่านค้นคว้าของท่าน ในเมื่อธรรมขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มีอยู่แล้ว สาวกสาวกนะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังขนาดไหน แต่ขณะที่องค์กรหลวงปู่มั่น องค์กรหลวงปู่เสาร์ออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะมีใครสั่งสอนล่ะ? ก็ต้องศึกษาจากตำรา ก็ต้องหาครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ หาเจ้าคุณอุบาลี อาจารย์สีทาเป็นผู้ที่ปรึกษา นี่ค้นคว้ามาๆ มันทุกข์ยากแค่ไหน

มันทุกข์ยาก เพราะว่า สิ่งที่เราไม่รู้ แต่เราต้องทำ เราต้องเผชิญกับสิ่งที่เราไม่รู้ มันทุกข์ยากขนาดไหน คนที่มันทุกข์ยากขนาดไหน แล้วมันเกิดสัจจะขึ้นมาในหัวใจแต่ละขั้นแต่ละตอน

ขึ้นมา เวลาจิตมันสงบขึ้นมา สงบขึ้นมาแล้วพิจารณาอย่างไร เราจะทำอย่างไร เห็นไหม ถ้าจิตใจมันเป็นธรรมชาตินี้ตัวอย่างแบบนี้ที่ว่ามันลุ่มลูกคลุกกลานมา

เวลาครูบาอาจารย์ของเราเข้าไปศึกษากับหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่น “พ่อแม่ครูจารย์ พ่อแม่ครูจารย์” คุณแลรักษา ทำสิ่งนี้แล้วมันจะเกิดโทษ ถ้าขาดสตินะ ทำอะไรสิ่งใดไปด้วยความรู้สึกลึกนึกคิดของตัวเอง ด้วยกิเลสตัดทอนความทะยานอยากที่เราไม่ทันมัน มันจะเป็นดินพอกหางหมู มันจะไปกดทับจิต ทำให้จิตใจมันยิ่งเศร้าหมอง จิตใจที่ไม่มีโอกาสที่มันจะขึ้นบานขึ้นมา มันไม่มีความสงบระงับขึ้นมา จะทำอย่างไรให้มันสงบระงับขึ้นมาละ? มันก็ต้องมีเหตุมีผลใช้ใหม่ มันต้องมีข้อวัตรปฏิบัติใช้ใหม่ สิ่งที่เป็นข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาเพื่อให้จิตใจมันได้ก้าวเดินของมัน นี่วิถีแห่งจิต

ถ้าวิถีแห่งจิต จิตมันได้ก้าวเดินของมันขึ้นมา มันจะเข้าไปชำระล้างในจิตนั้น ถ้าในจิตนั้นจิตของใครละ จิตของใคร? สมบัติของเราเองแท้ๆ เราไม่รู้ แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านรู้ ท่านวางธรรมและวินัย ท่านวางข้อวัตรปฏิบัติให้เราได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คุณติ คุณน้ำใจของท่าน แม้แต่ความเป็นอยู่ท่านก็ดูแลรักษา

เราไปอยู่กับท่าน สิ่งใดท่านปกป้องดูแล เหมือนเรามีพ่อแม่ คุณเด็กก็ มันมีพ่อแม่ มันบอบอุ้มของมัน มันทำอะไรแล้วมันมีพ่อแม่คอยคุ้มครองมัน เด็กอนาถา พ่อก็ไม่มี แม่ก็ไม่มี มันต้องพึ่งตัวมันเอง สิ่งที่ต้องพึ่งตัวมันเอง ใครจะดูแลรักษาเรา เราไปไหน เห็นไหม เด็กโตกว่ามันก็รังแก ไปอยู่ที่ไหนมีทรัพย์มีสมบัติขึ้นมา เราก็ครักษาของเราไว้ไม่ได้ มันทุกข์มันยากไปทั้งนั้นนะ นี่เรื่องของทางโลก แต่เวลาปฏิบัติมันเป็นอย่างนั้นไหม? จิตมันก็เป็นแบบนั้น เวลาหน้าขึ้นออกตรมหน้าขึ้นตาบาน เราเป็นพระกรรมฐาน เรามีศักยภาพ แต่ในหัวใจมีแต่ความว้าเหว เวลาปฏิบัติไปใครจะดูแลเรา

ถ้าเราไปอยู่ เรามีครูบาอาจารย์ของเรา เราไปพักพิงกับครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราท่านทุกข์ท่านยากมาก่อนทั้งนั้นนะ สิ่งที่คุณทุกข์ยาก ทุกข์ยากมาก่อนนะ เวลาความเป็นอยู่ไ้ ความเป็นอยู่เราเองเผอเรอ เราก็คิดว่าอย่างนี้ ความเป็นอยู่อย่างนี้มันสมสถานะของพระๆ แต่เวลาหลวงปู่มั่นท่านไม่ว่าอย่างนั้นเลย

ท่านดูแลเราขนาดที่ว่า ถ้าเราขาดสติ เราทำอะไรของเรา เราขาดสติ นี่มันเศร้าหมอง มันเศร้าหมองนะ จิตใจที่เราปฏิบัติกันที่ไม่ได้ผลๆ เพราะมันเศร้าหมอง แต่ถ้ามันชัดเจนของมัน มันไม่เศร้าหมอง ถ้ามันไม่เศร้าหมองนะ นี่ไง เราเองเรายังไม่รู้ความรู้สึกนึกคิดของเราในหัวใจของ

เราเลย ครูบาอาจารย์ท่านรู้สึกความรู้สึกนึกคิดของเราหมดแล้ว ถ้ารู้สึกนึกคิดของเรา ท่านจะมีอุบายของท่าน ท่านจะให้ศีลธรรม ให้ข้อธรรมเรา ให้เราได้คิดของเรา ได้ศึกษาของเรา นี้พูดถึงว่า เวลาท่านดูแลจิตใจของเรานะ

แต่ความเป็นอยู่ของเรา เห็นไหม คุณสิ เวลาเขาเป็นเด็กกำพร้า เด็กกำพร้าเขาต้องรักษาชีวิตของเขา เขาไปเจอเด็กที่มีกำลังมากกว่า เขาไปเจอเด็กที่เป็นกลุ่มมารั้งแกเอา มันจะรักษาตัวอย่างไร นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรายู่กับครูบาอาจารย์ของเรา ในเมื่อความเป็นอยู่ในชีวิตนี้ ทุกคนก็หวังทั้งนั้นนะ ก็เลสในหัวใจของเรานั้นทุกซั่มร้อนไปหมด นุ่นก็ไม่มี นี่ก็ไม่ได้ มีแต่ความอึดอัดขัดข้อง ไม่มีสิ่งใดสมความปรารถนาเลย เห็นไหม ถ้ามีสมความปรารถนาของใครล่ะ? สมความปรารถนาของกิเลส

แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านอยู่ป่าอยู่เขามา ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านทุกข์ยากมากกว่านี้ ทำไมท่านยังไม่ตายเลย นี่สัตว์มันอยู่ในป่านะ มันรู้จักดำรงชีวิตของมัน มันยังไม่ตายเลย แล้วครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันไม่ตายเลย แต่ที่มันทุกข์ยากอยู่ที่นี่เพราะกิเลสมันจี้ออเอาใจ เพราะกิเลสมันจี้อหัวใจ เพราะสิ่งใดก็ไม่มีสมความปรารถนาทั้งนั้นนะ แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านผ่านอย่างนี้มาแล้ว ท่านรู้ทันกิเลส ท่านไม่ต้องไปตกใจสิ่งใดๆ เลย

ถ้าเราอยู่ในศีลในธรรม บิณฑบาต ถ้าบิณฑบาตได้ก็ฉันตามนั้น ถ้าบิณฑบาตไม่ได้ เราอดมือกินมือมันจะทุกข์ยากไปไหน นี่เวลากิเลสมันจี้อหัวใจ เรา คุณสิ สิ่งที่มีมันเหยียบย่ำทำลายหัวใจ หัวใจมันโดนกิเลสมันข่มเหงอยู่ที่นี่ มันยังไม่เห็นตายเลย แต่เวลามันขาดแคลนปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีวิตเท่านี้ มันจะทุกข์ร้อนไปไหน

แต่กิเลสมันทุกข์ร้อน แล้วทุกข์ร้อนแล้วไม่มีครูบาอาจารย์คอยดูแลนะ เพราะมันทุกข์ร้อนแล้วมันก็อ่อนแอ มันก็ไม่มีหลักมีเกณฑ์ มันก็ใช้ดำรงชีวิตของมันไปตามประสามัน ถ้าใช้ชีวิตตามประสามัน จากธรรมก็ไปเป็นโลกใจ ก็ไปอยู่กับโลกเขา ตัวเองเป็นพระ แต่พฤติกรรมมันไม่เป็น แต่ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ นี่พ่อแม่ครูจารย์ ท่านจะดูแลรักษาเรา เราก็อบอุ่น เราก็ไม่ออกไปนอกคอกนอกทาง เวลาทำอะไรมาท่านก็จะบอก “เอาอย่าเสพติดมาจากไหน ไปติดพันสิ่งใดมาในหัวใจ” ถ้าสิ่งใดมันเป็นยาเสพติด ท่านจะแก้ไขเรา

ถ้าเรายู่กับครูบาอาจารย์นะ เราจะเกรงบารมีของท่าน จะทำอย่างไร จะคิดสิ่งใดมันก็ต้องรักษาใจของเรา เห็นไหม ถ้ารักษาใจของเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา นี่พูดถึงการดำรงชีวิตการเป็นสมณะเพศ

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาละ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา คูสิ นักรบ ถ้านักรบเคียบกับกิเลส เคยชำระกิเลสมาแล้ว มันจะรู้วิธีการชำระกิเลส ไอ้เรานี้มันนักรบ ฝึกหัด ผู้ที่ฝึกหัดออกกรบ ถ้าผู้ที่ฝึกหัดออกกรบนี้จะไปรบกับใคร ละล้าละล้งไปหมดคนนะ ขณะที่คูสิ นักรบ ครูบาอาจารย์ของเราเป็นนักรบที่ได้รับชนะกิเลสมาแล้ว พาเราออกรบ ถ้าพาเราออกรบ เราออกรบพร้อมกับแม่ทัพ พร้อมกับครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้ว ท่านเคยชำระกิเลสมาแล้ว เราออกรบด้วยความมั่นใจนะ

แต่ถ้าเราออกรบโดยที่ไม่มีแม่ทัพ เราฝึกหัด เราฝึกของเรามา แล้วเราจะออกรบ เราไม่รู้ว่ากิเลสมันอยู่ที่ไหน เราไม่รู้ว่าฆ่าศึกมันอยู่ที่ไหน เราไม่รู้ว่าหลุมพรางมันอยู่ที่ไหน เราไม่รู้ว่าเราออกไป เราจะโดนเล่ห์กลของข้าศึกขนาดไหน มันละล้าละล้งไปหมดคนนะ แต่ถ้าเราได้ออกรบกับแม่ทัพ ออกรบกับครูบาอาจารย์ เห็นไหม นี่พ่อแม่ครูจารย์ ดูแลเราทั้งการดำรงชีวิต ดูแลเราทั้งการต่อสู้กับกิเลส การจะออกรบกับกิเลส

ถ้ากิเลสในหัวใจของเราเนะ เราไม่รู้ไม่เท่าทันมันนะ แล้วเวลาออกรบที่ไรนะ หงายท้องทุกที เวลาผู้ที่ออกประพฤติปฏิบัติใหม่ หลวงตาท่านพูดประจำ เวลาท่านออกรบใหม่ๆ จะต่อสู้กับกิเลสๆ ไม่เคยชนะมันเลย จนขนาดว่าน้ำตา ร่วง น้ำตาไหลนะ “อืม! เอ็งเอาภูขนาดนี้เขี้ยวเนะ แต่กูไม่ยอมแพ้ สักวันหนึ่งจะต้องเอาชนะมึงให้ได้” นี่เวลาธรรมมันเกิดในหัวใจ มันทำให้เรามีที่เกาะที่ยึด

แต่ถ้ามันไม่มีที่เกาะที่ยึดเนะ เวลาเราแพ้กิเลสเนะ เวลาเราทำอะไรไม่สมความปรารถนา ทำสิ่งใดมีแต่ไม่ได้ผลขึ้นมา “อืม! เราปฏิบัติมาขนาดนี้ก็ไม่ได้ผล ถ้าเราปฏิบัติไม่ได้ผล เราจะอยู่ในเพศสมณะไปทำไม เราสึกไปดีกว่า แม้แต่เป็นฆราวาสญาติโยมก็ทำบุญได้ แล้วเป็นฆราวาสญาติโยมก็ปฏิบัติได้” นี่เวลากิเลสมันจี้คอ มันออกไปนั่นเลยนะ

แต่ขณะที่ว่ามิครุมืออาจารย์ มีพ่อแม่ครูจารย์เป็นหลักเป็นชัย ขณะที่ต่อสู้กับกิเลส เห็นไหน นี่ขนาดจะออกรบกับแม่ทัพ ออกรบกับครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านชนะกิเลสมาแล้ว มันยัง

ล้มลุกคลุกคลานขนาดนี้ แล้วถ้าเราเกิดมา พ่อแม่ครูจารย์ของเราทำนนิพพานไปหมดแล้ว แล้วเราจะทำอะไรล่ะ เราจะอย่างไร

ต่อหน้าและลับหลัง เวลาต่อหน้าและลับหลังนะ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามีต่อหน้า ต่อหน้าเราประพฤติปฏิบัติของเราตามความจริงของเรา แล้วลับหลังล่ะ ลับหลังนะ เวลาหลวงตานะ หลวงปู่มันเวลาทำนนิพพานไป ขณะนั้นหลวงตาทำนได้ถึงอนาคามีแล้วนะ คำว่า “อนาคามี” มันเอาตัวรอดได้แล้วแหละ แต่ด้วยความผูกพัน เห็นไหม ไปนั่งอยู่ที่ปลายเท้านะ นั่งร้องไห้ นั่งร้องไห้ด้วยความผูกพันไง

“ไม่เป็น ก็สั่ง ก็สอน เวลาเป็นขึ้นมาแล้วเกิดทิฐิขึ้นมาว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมดา ก็ชี้แจงแถลงไขว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ชักสิ่งที่หลงผิดไปก็ชักกลับมาในทางที่ถูก เวลาความเป็นอยู่ที่ดูแลรักษา แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไปก็คอยบอก คอยแนะนำ คอยสั่งสอน คอยให้อุบายธรรม”

เพราะกิเลส ทุกคนมีทิฐิขึ้นมา เวลาศึกษามา ใครก็ว่ามีความรู้ ความรู้แบบนี้ความรู้ของกิเลส ความรู้ของอวิชา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เวลาเกิดสังขธรรมขึ้นมาในหัวใจ มันก็มีอวิชา มีสมุทัยเข้ามาบวก เข้ามาร่วมมีความเห็นในการกระทำนั้น มันก็ไม่สะอาดบริสุทธิ์ เห็นไหม มันเป็นอึดติดกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค นี่ครูบาอาจารย์ก็คอยชี้ คอยแนะ คอยบอก คอยให้เหตุให้ผล นี่มันถึงได้เจริญอกงามมา จิตใจเจริญอกงาม เห็นไหม พ่อแม่ครูจารย์มันฝังหัวใจ

เวลายังมีชีวิตอยู่ เวลากิเลสมันอยู่ในหัวใจ ก็กลัวนะ เวลาจะคิดสิ่งใด คิดนอกกลุ่มนอกทางก็กลัวอาจารย์จะรู้ความรู้สึกนึกคิดของเรา นี่เวลากลัวก็กลัว แต่เวลาเคารพบูชาที่เคารพบูชา เพราะเราจะอกรบ อกรบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา นี่อกรบกับแม่ทัพมันอบอุ่นใจ

บัดนี้หลวงปู่มันทำนก็ได้หนีพพานไป ไปนั่งอยู่ปลายเท้านะ ร้องไห้ๆ “ใจนี้มันยังมีกิเลสอยู่ มันต้องการคนสั่งคนสอน คนสอนก็ได้หนีพพานไปแล้ว แล้วมันจะพึ่งใคร มันจะพึ่งใคร แล้วมันจะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง เคยผิดเคยพลาดมาสิ่งใดก็คอยสั่งคอยสอน เวลามันเกิดทิฐิขึ้นมามาก็คอยชักนำ คอยโน้มน้าวให้เข้ามาที่ถูกทาง แล้วต่อไปนี้ใครจะบอกใครจะสอน”

มันสะท้อนใจมาก เห็นใหม่ สะท้อนใจขนาดไหน สัจจะความจริงมันก็เป็นสัจจะความจริง หลวงปู่มั่นท่านนิพพานไปแล้วก็ต้องนิพพานไปเป็นความจริง ไม่มีใครจะไปเหนี่ยวรั้งความจริงให้กลับมาเป็นสมความปรารถนาเรา มันไม่มี

ฉะนั้น เอาสิ่งที่หลวงปู่มั่นท่านเคยสั่งเคยสอนไว้ละ ถ้าประพฤติปฏิบัติไป อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งจิต นี่มันไม่เสียไม่หาย เอาสิ่งนี้ไว้เป็นคติเตือนใจ แล้วประพฤติปฏิบัติมา นี่ต่อหน้าและลับหลัง ต่อหน้ามันก็มีผู้ที่ดูแลรักษา บัดนี้มันลับหลังแล้วละ เพราะท่านนิพพานไปแล้ว เราจะทำของเราอย่างไร นี่ประพฤติปฏิบัติของเรา

ครูบาอาจารย์ของเราแต่ละองค์นะ ท่านจะมีประสบการณ์แตกต่างกันไป อยู่ที่อำนาจวาสนาของคน อำนาจวาสนาสรางมาขนาดไหน เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันจะมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเราเป็นเล่ห์กล เป็นหลุมพรางคอยชักนำให้จิตใจนี้มันไขว้เขว เพราะอะไร เพราะพญามาร พญามารมันอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกทุกๆ ดวงใจ ฉะนั้น พญามารมันอาศัยดวงใจของสัตว์โลกนี่เป็นที่อยู่อาศัย แล้วมันจะยอมให้เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อให้พ้นจากพญามารไป พญามารที่ไหนมันจะยอมให้เราสะดวกสบาย มันเป็นไปไม่ได้หรอก สิ่งของมันเป็นไปไม่ได้ เห็นไหม

ฉะนั้น จริตนิสัยของครูบาอาจารย์แต่ละองค์ท่านปฏิบัติมา มันถึงว่าเป็นวิทยานิพนธ์ของแต่ละดวงใจ ดวงใจสิ่งไหน พันธกรรมของจิต จิตได้สร้างบุญกุศลมาขนาดไหน ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ยาก ปฏิบัติยากรู้ง่าย ปฏิบัติยากรู้ยาก เห็นไหม เราก็ประพฤติปฏิบัติไปด้วยอำนาจวาสนาบารมีของเรา เราจะดูโทษของเราไป แต่ถ้ามีครูมีอาจารย์ มีพ่อแม่ครูจารย์คอยดูแล คอยรักษาของเรา เราจะได้ประโยชน์จากตรงนั้นมหาศาล

เพราะสิ่งที่ประสบการณ์ของท่าน ท่านได้ต่อสู้กับกิเลสของท่าน ท่านได้ออกบรมมาจนชนะกิเลสมาแล้ว แล้วสิ่งนี้มาบอกเราๆ แต่ด้วยทิวภูมิมานะของเรา ด้วยความอวดรู้ของเรา ด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรา เราต้องการความสะดวก เราต้องการความสบาย โดยเราต้องการให้กิเลสมันออกหน้าไป ถ้ากิเลสออกหน้า สิ่งนี้เพราะเรายังไม่เห็นโทษใจ แต่ถ้าเราเห็นโทษของมันนะ เราเห็นใครประพฤติปฏิบัติไป พอเห็นโทษขึ้นมา จะระลึกถึงคุณของครูบาอาจารย์มาตลอด

เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์ เราก็ยังได้บารมีของท่านคุ้มครอง จะรูดงค์ จะประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นไป “ลูกศิษย์ใครๆ” เขาก็ให้อำนวยความสะดวก แต่ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์ล่ะ เราจะต้อง
แสวงหาของเราเองล่ะ นี่หลวงปู่มัน เวลาท่านขึ้นไปเชิงงใหม่ณะ เวลาไป เพราะเขาไม่มีการฝึกฝน
ไว้ ชาวบ้านเขาบอกว่า “นี่เสื่อเย็นๆ เสื่อเย็นมานะ ให้ชาวบ้านระวังนะ อย่าเข้าไปใกล้ล่ะ”

ด้วยคุณธรรมของหลวงปู่มัน ท่านบอกกับลูกศิษย์ “เราไปไหนไม่ได้แล้วนะ ถ้าเราไปไหน
นะ ชาวบ้านนี่ เวลาถ้าเขาเสียชีวิตไป เขาจะต้องได้รับกรรมอันนี้ เราจะต้องอยู่ที่นี้ก่อน ต้อง
แก้กฏอันนี้ให้ได้ ถ้าแก้กฏอันนี้ได้ล่ะ เราถึงจะยอมไปจากที่นี่”

ท่านอยู่ที่นั่น ๖ เดือน ๗ เดือน เขาไม่มาดูมาแล ไม่มาดูมาแลเลย ก็อยู่อย่างนั้นนะ อยู่จนเขา
มาศึกษา เขาเข้ามาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จนใจของเขาจมลง เห็นจิตของหลวงปู่มัน “มัน
ไม่เป็นอย่างที่เราคิดเลย มันไม่เป็นอย่างที่เราคิดเลย” มากราบขอขมา กราบขอขมา พอกราบขอ
ขมา

เพราะจิตใจที่มันเป็นธรรมแล้ว เห็นไหม “อยู่ได้อย่างใด ๒ องค์มาอยู่นะ ที่อยู่ที่ไม่มี ฝน
ตกก็หลบเอาโคนต้นไม้ ที่เดินจงกรมก็เป็นรากไม้ มันไม่มีที่เรียบให้เดินเลย อยู่กันได้อย่างไร อยู่
กันได้อย่างไร” ทำให้ใหม่หมดเลย ทำดีให้ใหม่หมดเลย เห็นไหม นี่เวลาจิตใจที่เขาหลงแล้ว

หลวงปู่มันบอกกับลูกศิษย์ไว้ “เราต้องอยู่ที่นี้ก่อนนะ ต้องแก้กฏอันนี้ก่อน ชาวบ้านเขามี
ความเห็นผิดไปทั้งหมด ถ้าเกิดถ้าเขาเสียชีวิตไป ความเห็นผิดอันนี้มันจะต้องตามเป็นกรรมของ
เขา เราต้องอยู่ แล้วเพื่อจะทำให้เขากลายกฏอันนี้ก่อน”

พอกฏที่เขาคลายแล้ว เขาเคารพ เขาบูชา “ตุ้! ตุ้ว่าอย่างไร ตุ้” เวลาหลวงปู่มันท่านจะลา
เพราะแก้กฏเขาเสร็จแล้ว แก้กฏเขาได้แล้ว เพราะท่านจะทำประโยชน์กับสังคม

“ตุ้ไปไหน ตุ้อยู่นี่ ชาวบ้านที่นี้คนจนหรือ ที่นี้ไม่มีอาหารจะเลี้ยงหรือ ถ้าตุ้ตายก็จะเผาตุ้
เอง” นี่ร้องห่มร้องไห้ ละล้าละล้ง

กฏที่แรกบอกว่าเป็นเสื่อเย็นที่จะมาทำร้ายเขา แต่เวลากฏมันพลิกกลับขึ้นมา เห็นไหม
มันทั้งเคารพ ทั้งบูชา “ถ้าตุ้ตายก็จะเผาให้ ถ้าตุ้เจ็บไข้ได้ป่วยก็จะพาไปหาหมอ ตุ้เอาอะไรบอกมา
ชีวิตนี้ก็ให้ได้ ชีวิตนี้ถวายเลย” แต่ด้วยบุญญาธิการ การแก้แต่ละชั้นแต่ละตอน สิ่งที่จิตใจเห็น
คุณธรรม กับจิตใจถ้าเป็นกิเลสนะ มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้น สิ่งที่เราออกพบกับครูบาอาจารย์ มันมีผู้ดูแล ผู้รักษา แต่ถ้ามันไม่มี เราก็ต้องสู้ของเรา นะ ถ้าเราสู้ของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรา เราคิดถึงคำนั้น คิดถึงคำสั่ง คิดถึงคำสอน คิดถึงสิ่งที่ท่านเน้นให้เราทำอย่างไร ถ้าเราทำอย่างไร เราทำของเรา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมาในหัวใจของเรา มันกราบมันไหววันะ

สิ่งใด เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วางธรรมและวินัยนี้ไว้ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา เอตทัคคะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ พระอรหันต์เป็นหมื่นเป็นแสน มีใครบ้างที่เถียงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีใครบ้างบอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนผิด มีใครบ้างบอกว่าสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไว้นั้นไม่ถูกต้อง...ไม่มีเลย ไม่มี ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา มันไม่มีขัดแย้งกัน แต่ถ้าไม่เป็นความจริงสิ ไม่เป็นความจริง เห็นไหม มันมีแต่ออกนอกกลุ่มนอกทางทั้งนั้นนะ อันนั้น สิ่งทีเวลากิเลสมันอยู่ในหัวใจ กิเลสมันร้ายนัก

ฉะนั้น ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเรามีพ่อแม่ครูจารย์ เราประพฤติปฏิบัติของเรา ด้วยความผูกพัน ด้วยกำลังใจ ด้วยสิ่งที่เราจะต่อสู้กับกิเลสของเรา แต่ในปัจจุบันนี้ละ ในปัจจุบันนี้เรามีอำนาจาสนานะ วันนี้เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ วันนี้เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศธรรม ถ้าประกาศธรรมขึ้นมา นี้ ๒,๐๐๐ กว่าปีมานะ ส่งมาเป็นทอดๆ จนมาในสมัยยุคปัจจุบันของเรา มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านได้รื้อค้นของท่านขึ้นมา ถ้าท่านได้รื้อค้นของท่านขึ้นมา ท่านวางมาจนมันยังมีร่องมีรอยอยู่

ถ้าเรามีร่องมีรอยอยู่ เราประพฤติปฏิบัติตามนั้น ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามนั้น เราปฏิบัติตามผู้จริง ถ้าเราปฏิบัติตามนั้น เราปฏิบัติขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจมันเป็นจริงขึ้นมาจะเห็นไหม เวลาเป็นสมาธิขึ้นมา “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” นี้เราปฏิบัติขึ้นมา ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าถ้าปฏิบัติแล้ว ถ้าจิตใจเราเป็นธรรมนะ จะไปกราบศพๆ กราบศพท่าน กราบศพเพราะอะไร เพราะคำพูดนี้ท่านได้พูดไว้แล้ว คำพูดอย่างนี้ท่านได้พูดไว้แล้ว

แต่ถ้ามันเป็นกิเลสของเราละ นี้คำพูดอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ท่านพูดอย่างนี้ แต่เราตีความไปอีกอย่างหนึ่งเลย เราตีความไปด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยากของเรา เราบอกว่าเรามีความรู้เหนือกว่า เรามีความสามารถเหนือกว่า เราทำสิ่งใด เราเหนือกว่าทั้งนั้นเลย เห็นไหม ถ้าพ่อแม่ครูจารย์นะ จิตใจมันลง ถ้าจิตใจมันลง มันไม่คิดอย่างนี้หรอก มันไม่มีใครเหนือกว่า

เรา เราเกิดมานะ ทุกคนมีพ่อแม่ เราจะมีความสามารถขนาดไหน พ่อแม่เรา เวลาปากกัดตีนถีบกันมา เวลาเลี้ยงเรามาเนะ ส่งเสียให้เราเล่าเรียนมาจนมีการศึกษา ศึกษาขึ้นมาจนมีหน้าที่การงานใหญ่โต เราจะใหญ่กว่าพ่อแม่เราไหม? ในสถานะทางสังคม เราใหญ่กว่าทั้งนั้นนะ แต่พ่อแม่เราให้ชีวิตเรามา พ่อแม่สั่งสอนเรามา พ่อแม่หาเงินหาทองส่งเสียเรามา ความคิดของเรา เราจะไปใหญ่กว่าพ่อแม่เราไหม แต่ถ้าสถานะทางสังคมใหญ่กว่า แต่สถานะในคุณธรรม เรานี้เป็นสมบัติของพ่อแม่

นี่เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติไป เราจะรู้ดีกว่าครูบาอาจารย์ เป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ความเป็นจริงอันนั้น ถ้าความจริงอันนั้นเป็นความจริงขึ้นมา จิตใจถ้ามันลงกรรม มันลงครูบาอาจารย์นะ มันจะไม่มีความคิดนอกกลุ่มนอกทาง ถ้าไม่มีความคิดนอกกลุ่มนอกทางนะ ในการประพฤติปฏิบัติมันก็ง่ายเข้ามา ถ้าในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ตั้งสติ แล้วพยายามทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา เราจะมีโอกาสของเราแล้ว ถ้าเรามีโอกาสของเรา พญามาร มารมันครอบงำหัวใจของสัตว์โลกทุกดวงใจ แล้วมารมันอยู่ที่ไหนละ

ถ้าเราทำความสงบของใจเราไม่ได้ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าเราทำงานไม่ถูกที่ เราทำงานไม่ถูกที่ของเรา เราจะทำงานของเราได้ไหม นี่ไง เวลาฟังธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาอุปฐัมไปหมดเลย ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดสิ่งใดก็รู้ไปหมดเลย นั่นมันส่งออกหมด มันไปอยู่บนอวกาศ เราจะไปปลุกข้าว เราจะไปสร้างบ้านสร้างเรือนบนอวกาศได้ไหม? มันเป็นไปไม่ได้หรอก

เราจะสร้างบ้านสร้างเรือน เราต้องสร้างบ้านเรือนบนแผ่นดินนี้ ถ้าใครมีสติปัญญาขึ้นมา มันจะมีสติปัญญาในกลางหัวใจของเขา ถ้ามันมีสติปัญญาในกลางหัวใจของเขา เพราะมารมันอยู่ที่นั่น พญามารมันครอบงำอยู่ที่นั่น ถ้าพญามารมันครอบงำอยู่ที่นั่น ถ้าจิตใจเราสงบไม่ได้ พญามารมันไม่ยอมให้สงบ มันผลักไสขึ้นไป ความสงบเกิดขึ้นมาไม่ได้

สิ่งที่เราคิด สิ่งที่เรำทำขึ้นมา มันเป็นที่ถูกฐานะทั้งนั้น มันเห็นความเห็นของเรา เห็นไหม คูตี เวลาพ่อแม่ส่งเสียเราเรียนมา พ่อแม่เขาให้ปัญญาเรามา เราทำหน้าที่การงานขึ้นมา เรามีตำแหน่งหน้าที่การงานขึ้นมา เราว่าเรารู้ เราเก่ง เราดีกว่าพ่อแม่ไปหมดเลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันใช้ปัญญาส่งออก มันใช้ความรู้สึกลึกซึ้งลึกซึ้งของมัน มันบอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ เป็น

ธรรมก็ด้วยทิวภูมิมานะ เป็นธรรมด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา
แม่แต่น้อยเลย

ชีวิตนี้ได้แต่ใครมา ชีวิตนี้ถ้าพ่อแม่ไม่คลอดมา ชีวิตนี้มันมาจากไหน ชีวิตนี้ได้มา ได้มา
จากพ่อแม่ทั้งนั้นนะ แล้วได้จากพ่อแม่มา พ่อแม่ส่งเสียมาขนาดนี้ เราจะมีความฉลาดกว่าพ่อแม่
เป็นไปได้อย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนะ ถ้าจิตใจมันส่งออก จิตใจมันรู้ธรรมขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นปริยัติ มันเป็นเรื่องโลกๆ เพราะจิตใจเราเป็นโลกอยู่แล้ว
จิตใจเรามีทิวภูมิมานะ จิตใจเราถึงไม่ลงใครเลย เห็นไหม พ่อแม่ครูจารย์ท่านดูแลรักษา ท่านถนอม
กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูมาขนาดนี้ ท่านให้ข้าว ให้น้ำ ให้ปัญญา ให้ทุกอย่างเลย

ถ้าเดินตามนั้นมันไม่ผิดพลาด

ถ้าเดินตามนั้นไปมันจะเป็นคุณธรรม

ถ้าเดินตามนั้นไปมันจะเป็นประโยชน์กับจิตดวงนั้น

แต่ถ้าไม่เดินตาม มันแก่ออกไปเพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากไป นี่ทำตามครูบา
อาจารย์แล้วมันทุกข์ยากนัก แต่ถ้าทำตามใจตัวนี้มันจะสะดวกสบาย ทำตามใจตัวแล้วมันสมกับ
กิเลสใจ ฐิติ ทนแรงของกิเลสไม่ไหว ทนแรงของสมุทัย ตัดหาความทะยานอยากในใจของตัว
ไม่ได้

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเนะ เรามีสติปัญญาของเรา เราจะเข้าไปสู่ฐานที่ตั้งแห่งการงาน
เราจะสร้างบ้านบนแผ่นดิน เราจะหาทรัพย์สมบัติของเราในแผ่นดินของเรา เราจะไม่ไปหาทรัพย์
สมบัติบนอวกาศที่ไหน บนอวกาศ บนต่างๆ มันหาทรัพย์สมบัติมาไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ ฉะนั้น
ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา มันจะเข้าไปสู่ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

ฐานที่ตั้ง ฐิติจิต เขาบอก “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส เพราะจิต
เดิมแท้ที่ส่องใส ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมา พอมันส่องใส มันก็เป็นธรรมขึ้นมา” เขาพูดกันแค่นี้ไง นี่ไง
นี่คืออะไร? นี่คือกิเลสตัดหาความทะยานอยาก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ใช่ไหม? ใช่ แต่เวลาท่านสอน ท่านสอนเป็นทฤษฎี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันต้องมีวิธีการที่ว่า จิตมันปล่อยไปอย่างไร จิตมันสงบอย่างไร สมถกรรมฐานมันอยู่ที่ไหน สมาธินี้มันเป็นสมถะ มันไม่เกิดปัญญา สมาธินี้ไม่มีประโยชน์ นี่ไง มันไม่เคารพพ่อแม่ครูบาอาจารย์ของมัน มันจะทำลายหัวใจของมันโดยความเข้าใจผิดของมัน

นี่ไง ถ้ามันไม่เดินตามรอยพ่อแม่ครูจารย์ เวลาอ้านะ อ้างเล่ห์อ้างชื่ออ้างเสียงกันเพื่อประโยชน์ หลวงปู่มันท่านบอก “มันไม่เอาเถียง มันจะเอาอย่าง” มันไม่ทำตามที่ท่านได้ประพฤติปฏิบัติมา มันจะทำตามโลก สังคมโลก สังคมของกิเลส สังคมของการยินยอม สังคมของสิ่งที่คลุกคลีกัน

แต่เวลาถ้าเราเชื่อครูบาอาจารย์นะ เรามีพ่อแม่ครูจารย์ของเรา สิ่งใดท่านสั่งไว้ ท่านบอกไว้ ทำตามนั้น วิเวก หาที่สงบ หาที่สงบ ถ้ามันสงบ สถานที่วิเวก กายวิเวก จิตมันจะวิเวก...สถานที่วิเวก แต่กายวิเวก จิตไม่วิเวก พอจิตไม่วิเวก มันขับเคลื่อนในใจ ถ้ามันขับเคลื่อนในใจ มันสลัดพ่อแม่ครูจารย์ทิ้งหมดเลย มันไปตามอำนาจกิเลสค้นหาความทะยานอยากของตัวเอง แล้วเอาสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์

สิ่งที่เราทำตามความเป็นจริง มันจะเป็นประโยชน์กับเรา แต่เราทำตามกิเลส แล้วเราอ้างเล่ห์ด้วยว่าสิ่งนี้มันเป็นปัญญาสมัยปัจจุบัน สิ่งนั้น สิ่งที่ครูบาอาจารย์ท่านสั่งสอนไว้ มันพ้นยุคพ้นกาล มันเป็นไปไม่ได้ สัจจะมีหนึ่งเดียว ถ้าพูดถึงอริยสัจมันมีหนึ่งเดียวเท่านั้น

ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา มันเป็นสมถกรรมฐาน แต่โดยกิเลสค้นหาความทะยานอยากบอกว่า “เสียเวลา มันเป็นสมถะ มันไม่ใช่ปัญญา เราจะใช้ปัญญาไปเลย เราจะไปปลุกบ้านปลุกเรือนกันบนอวกาศ เราจะทำงานกันโดยไม่มีผู้รับผิดชอบ” นี่ทำงานโดยที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ ไม่มีใครตรวจสอบ ทำงานโดยที่ไม่มีใครมายืนยันว่าสิ่งนั้นถูก สิ่งนี้ผิด เราจะยืนยันของเราเอง เราจะยืนยันของเราเองว่าสิ่งนี้เป็นความเห็นของเรา สิ่งนี้เป็นสังขธรรม สิ่งนี้เป็นความจริง เพราะเรามีพ่อแม่ครูจารย์ของเรากระตุ้นเตือนว่าเรามีชาติมีตระกูล ถ้ามีชาติมีตระกูลขึ้นมาจากสิ่งที่เราเคยอยู่กับครูบาอาจารย์มา

แต่ถ้าเราเป็นความจริงขึ้นมาละ ถ้าเรามีชาติมีตระกูล เรามีชาติตระกูลอยู่ที่ไหน ชาติตระกูลเราเกิดจากพ่อจากแม่ เวลาบวชไปแล้วเป็นศากยบุตรพุทธชินนรต เราเป็นศาสนทายาท เรามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพ่อเป็นแม่ ถ้าเป็นพ่อเป็นแม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้าสอนอย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำอย่างไร นี่ถ้ามันย้อนกลับมา มันย้อนกลับมาในหัวใจของเรา ของผู้ที่มีสติปัญญา มันสลดสังเวช

มันสลดสังเวชว่าทำไมกิเลสมันฉลาดนัก ทำไมกิเลสมันทำให้จิตใจของเราไขว้ไขว้ได้ขนาดนี้ ถ้ามีสตินะ แต่ถ้าไม่มีสตินะ มันจะคิดจรวดเลยว่าเรากิเลส เรากิเลส เราทำสมฐานะ เราทำสมยุคสมสมัย สมัยนี้เป็นสมัยของเทคโนโลยี สมัยนี้เป็นสมัยของวิทยาศาสตร์กำลังเจริญ การปฏิบัติต้องปฏิบัติอย่างนี้มันถึงเจริญ...มันทั้งบ้าน ทั้งเรือน ทั้งที่ สู้ตจิต ทั้งทุกอย่างออกไปอยู่กลางอากาศ ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น นี่ศาสนาหมด หมดอย่างไร

แต่ถ้าเรามีพ่อแม่ครูจารย์ของเรา ถึงพ่อแม่ครูจารย์ของเราจะนิพพานไปแล้ว ท่านเคยสั่ง ท่านเคยสอน ท่านเคยทำเป็นแบบอย่าง เราเอาสิ่งนั้นเป็นแบบอย่าง เราก็ยังมีพ่อแม่อยู่กับเราในปัจจุบันนี้ โดยปัจจุบันนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท์ เธออย่าเสียใจไปเลย สิ่งใดที่เราได้แสดงแล้ว จะเป็นศาสดาของเธอ” เห็นไหม “ธรรมและวินัยนี้จะเป็นศาสดาของเธอ”

เราก็อาศัยธรรมและวินัยนี้ประพฤติปฏิบัติมา แต่ธรรมวินัยนี้เราตีความหมาย เราพยายามศึกษา แล้วเราไม่เข้าใจได้ แต่เรามีครูบาอาจารย์ของเรา เรามีพ่อแม่ครูจารย์ของเรา ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ท่านมีความรู้ความเห็นของท่านในตามความเป็นจริง ท่านได้วางข้อวัตรปฏิบัติของท่านมา ท่านได้สั่งได้สอนของเรา ท่านได้ทำเป็นตัวอย่างให้เราเห็น นี่เราทำตามนั้น ถ้าเราทำตามนั้น สิ่งนั้นก็จะเป็นประโยชน์กับเรา เราก็มืดที่ฟังใจ เราก็ยังมีครูบาอาจารย์ของเรา เราก็ยังมีที่พึ่งอาศัยของเรา มันก็ไม่ว่าแห้ว

แต่ถ้ามันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันบอกว่า “มันทันสมัย มันมีปัญญา สมัยนี้เป็นสมัยที่เขาเร่งคว่นกันแล้ว ให้อำนาจปฏิบัติธรรมโดยข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติด้วยความสงบของใจ โดยการใช้ปัญญา สติ สมาธิ ปัญญา มันเข้าเกินไป สิ่งที่เราทำแล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเรา” คุณกิเลสมันย้อนสร

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันทำขึ้นมามันจะเห็นผลของมัน ถ้าเห็นผล มันจะกราบไหว้ มันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม เวลาจิตมันสงบเข้ามา มันมีความสุข มันมีความร่มเย็น ถ้าความสุข ความร่มเย็นเกิดขึ้นแบบนี้ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง เราปฏิบัติ

ของเรามาด้วยการใช้ปัญญาของเรา จะไปสร้างบ้านบนอวกาศกัน จะไปทำไร่ไหนบนอวกาศ เพราะมันเป็นเรื่องของจินตนาการ มันทำได้ทั้งนั้นเวลามันคิดของมัน แล้วมันก็ไม่มีความผิดก็คือข้อเท็จจริงในใจ

แต่ถ้าเราหมั่นเพียรของเรา เรามีชาติ เรามีตระกูล เรามีหลวงปู่มันเป็นอาจารย์ใหญ่ เรามีครูบาอาจารย์ของเราที่สั่งสอนกันมา เรามีผู้ที่ปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนมา ฉะนั้น เรามีแบบอย่างมา ถ้าเรามีแบบอย่างมา เราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมาด้วยความมีสติ ความรอบคอบ ถ้าพุทโธๆ อานาปานสติ มรณานุสติ กรรมฐาน ๔๐ ห้อง อยากรู้ก็ได้ ถ้ารังเกียจนักก็พุทโธเป็นสมณะ มันไม่ดิ้นงอม ทำอย่างไรก็ได้ให้จิตมันสงบเข้ามา

พอจิตมันสงบระงับเข้ามา รสของธรรมชาติซึ่งรสทั้งปวง พอจิตมันสงบระงับเข้ามา นี่มันยืนยันกับเรา บังคับตั้ง สันติภูมิจุโก มันหนีไปไหนไม่รอดหรอก มันจะเป็นความจริงของมัน แล้วไม่มีบังคับตั้ง คือจิตใจไม่เคยได้สัมผัสอย่างนี้ เวลาไม่มีสัมผัสอย่างนี้ คือจิตใจไม่เคยสงบเข้ามา เป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ความเป็นสงบระงับเข้ามา รสของธรรมชาติซึ่งรสทั้งปวง มันไม่ได้สัมผัส พอไม่ได้สัมผัสมันก็ไม่มีความยึดมั่นว่าอะไรผิดอะไรถูก

เวลาจะไปสร้างบ้านสร้างเรือน สร้างผลงานกันบนอวกาศ ส่งออกหมด ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบอกสิ่งนี้เป็นปัญญาทั้งหมด สิ่งนั้นว่าเป็นธรรมๆ เห็นไหม มันไม่มีเครื่องตรวจสอบ

แต่ถ้าใครที่เคารพพ่อแม่ครูจารย์ เคารพครูบาอาจารย์ของเรา ตั้งใจทำจริงทำจังให้มันเป็นจริงขึ้นมา แค่อจิตสงบนี้มันก็รู้แล้ว รู้ว่าถ้าจิตสงบแล้วมันเป็นอย่างไร แล้วถ้าฝึกหัดใช้ปัญญานะ เวลาจิตสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าปัญญานี้ไง เวลาออกรบกับแม่ทัพ ออกรบกับครูบาอาจารย์ที่ท่านได้ชำระกิเลสขึ้นมาแล้ว มันเป็นแบบนี้ มันเจอกิเลสชัดๆ มันเห็นกิเลสชัดๆ นะ เวลาเราออกรบ เราฝึกแล้วเราออกรบ ออกรบนะ ข้าศึกก็ไม่วู้จัก ข้าศึกมันเป็นแบบใด ถ้าข้าศึกเขาพรางตัวมา เขาปลอมมา ดูราชการลับ เขาปลอมเข้ามาเป็นพวกเรา เราไม่รู้หรอก

เราคิดนะ กิเลสเป็นเรา ธรรมะเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา เราเห็นว่ากิเลสเป็นเรานะ กิเลสมันคืออะไรละ? คือค้นหาความทะยานอยาก เวลามันคำนวณเพิ่มคะแนไน “โอ้! อย่างเป็นธรรม อย่างเป็นสมาธิ” นี่กิเลสกับเรามันเป็นไปสักเข้ามา พอเป็นไปสักเข้ามา การปฏิบัติก็ล้มเหลว แต่ถ้าเรามีแม่ทัพ เรามีครูบาอาจารย์ของเราออกรบด้วยกัน ท่านแค่เห็นดิน แค่เห็นจำนวนที่มัน

เพิ่มขึ้น ทหารมา ๕ คน แล้วทำไมมันมี ๖ คน นี่มาแล้ว ไอ้ของเรา ถ้าทหารมา ๕ คน ถ้ามันมี ๖ คน “โอ้! ๖ คนนี่คือพวกเรามาเสริมกำลัง” แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์นะ ๖ คน ก็คนที่ ๖ กิเลสมันเข้ามาครอบงำแล้ว

นี่เวลาครูบาอาจารย์ท่านผ่านประสบการณ์ ท่านไม่ไว้ใจอะไรทั้งสิ้นในสนามรบ ไว้ใจใครไม่ได้ทั้งสิ้น เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา จะไว้ใจกิเลสไม่ได้ แต่ถ้าเป็นเรานะ เพราะกิเลสเป็นเรา เห็นไหม “เออ! ๕ คน ๗ คน ๑๐ คน นี่เขาส่งกำลังบำรุง นี่เขาส่งเสริมเราขึ้นมา” ถ้ามีแม่ทัพนะ เรื่องอย่างนี้ที่เกิดขึ้นกับเรา เราจะไม่เสียเวลามาก ครูบาอาจารย์ท่านจะให้คติธรรม

ถ้าเรายังปัญญาไม่รอบคอบ ท่านก็ต้องฟ้าผ่าฟ้าร้องเพื่อไม่ให้เราเสียหายไป เวลาฟ้าผ่าฟ้าร้อง เราก็มองเห็นอย่างนี้เป็นเรื่องคุณเรื่องค่า แต่ถ้าคนประพาศปฏิบัติฟ้าผ่าฟ้าร้องเพื่อให้ความชุ่มชื้น เพื่อไม่ให้สิ่งที่กิเลสตัดหาความทะยานอยากที่เป็น ใ้สัจธรรมเข้ามาทำลายความมั่นคงของเรา ทำลายสติ ทำลายสมาธิ ทำลายปัญญาของเรา

แต่เพราะความไม่รู้ เราถึงเห็นว่าสิ่งที่ว่าเห็นกิเลสเป็นธรรม เห็นว่าเขาส่งเสริมกำลังมา เขาเข้ามาเพิ่มจำนวนกับเรา เพื่อจะให้ต่อสู้กับกิเลส กิเลสมันแฝงมาเป็นเรา เราก็ไม่รู้ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ของเรานะ ท่านเห็นท่านรู้กับมัน เพราะท่านนับจำนวนได้ ท่านรู้ของท่าน มรรค ๘ ก็มี ๘ เท่านั้นนะ สติ สมาธิ ปัญญา ก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมกัน ถ้าสิ่งที่ส่งเสริมกัน ท่านรู้ท่านเห็นของท่าน ท่านบอกเราได้หมด

แต่ด้วยทิฐิมานะ ด้วยความรู้ความเห็นของเรา ถ้าความเห็นของเรา เห็นไหม “สมัยนี้เป็นสมัยที่ปฏิบัติที่เป็นปัจจุบัน ปฏิบัติที่ปัญญากำลังรุ่งเรือง” ทำของเขาไป คิดโดยกิเลสนะ ถ้ามันคิดโดยกิเลส เพราะจิตใจกระด้าง เพราะจิตใจไม่เชื่อ จิตใจไม่เคารพครูบาอาจารย์

ถ้ามันเคารพครูบาอาจารย์นะ เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา ย้อนกลับไปหลวงตา พอหลวงปู่ มันท่านนิพพานไปแล้ว “จิตใจนี้มันคือนัก ใครจะสั่งจะสอนได้”

เพราะจิตใจนี้เวลาสูงส่งขึ้นมา คนจะสั่งสอนขึ้นมา เวลาเขาพูดออกมา เวลาเขาสั่งสอน เราต้องการจำนวนที่เพิ่มขึ้น เขาบอกว่าต้องให้ลดลง เห็นไหม เรารู้แล้วว่าคนคนนั้นสอนผิด แล้วคนที่สอนเราเขายังสอนไม่ถูก เขายังสอนผิด เรารู้ของเราอยู่แล้ว เพราะเคยผ่านพ่อแม่ครูจารย์มา เคยปฏิบัติมา เคยออกรบกับแม่ทัพมา ได้เข่นฆ่าข้าศึกมาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา แล้วเขาบอกว่า

ข้าศึกนั้นคือคุณ ข้าศึกนั้นเขาจะส่งเสบียงอาหาร ข้าศึกนั้นเขาจะมาส่งเสริมเรา ถ้าพูดอย่างนั้นเรา จะเชื่อไหมล่ะ

นี่ไง เวลาหลวงตาท่านพูดไป “จิตใจนี้มันคือนัก มันไม่ฟังใคร”

มันไม่ฟังใคร เพราะคนที่สั่งคนที่สอนเขาไม่มีคุณสมบัติที่จะสอนได้ไง ถ้าเขามีคุณสมบัติ ที่จะสอนได้ ทำไมเราจะไม่อยากให้เขาสอน ถ้ามันพูดภาษาเดียวกัน นี่ข้าศึกก็คือข้าศึก กิเลสก็คือ กิเลส ธรรมะก็คือธรรมะ ศีล สมาธิ ปัญญา มันก็ต้องพยายามฝึกฝนขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมา หลวง ปุ่มันท่านบอกกล่าว ท่านคอยส่งเสริม ท่านคอยให้กำลังใจมาตลอด เห็นไหม ถึงที่สุดแล้วพอ หลวงปุ่มันท่านเสียไปแล้ว ท่านก็ต้องค้นคว้าของท่านเอง พยายามค้นคว้า เพราะมีหลักมีเกณฑ์มา

พอกันคว้าถึงที่สุดนะ เวลาถึงที่สุด ท่านบอกว่า “กราบแล้วกราบเล่า”

นั่นกราบอะไร “กราบแล้วกราบเล่า” กราบซึ่งใจในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า นี่มันมีหนึ่งเดียว ถ้ามันเป็นความจริง มันเป็นความจริงอันเดียวกัน มันหนีไปไหนไม่ได้ หลอก แต่เพราะจิตใจของเรามันมีกิเลสมาก มันถึงได้แกออกไปนอกเรื่อง พอแกออกไปนอกเรื่อง มันก็ไม่เข้ามาสู่สังขาร แต่มันอาศัยอันนั้น ใจ ต่อหน้าและลับหลัง

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา นะ ต่อหน้าก็เคารพบูชา ลับหลังยังเคารพใหญ่ เคารพเพราะอะไร เพราะมันซึ่งบุญซึ่งคุณ สิ่งที่ได้มานี้ใครสั่งสอนมา เรานะ ศึกษาขนาดไหน ปฏิบัติไปขนาดไหน มันอันตัวไปหมดนะ เพราะกิเลสมันฉลาดกว่าเรา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยาะเย้ยมาร เห็นไหม “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริ ของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดกับเราไม่ได้อีกแล้ว”

เราก็อ่ไม่คิดเลย หยุ่คิด ไม่คิดเลย มารมันจะไม่เกิด...แล้วมันจะไม่เกิดได้อย่างไร ในเมื่อเรา ไม่คิดมันก็รับรู้สึ่กในตัวมันเอง ในเมื่อสึ่กจิตมันมีภาวสวะ มันมีภพออยู่ มันมีที่อยู่ของมัน เราจะ ไม่คิดอย่างไรล่ะ

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดบนหัวใจเรา ไม่ได้อีกเลย”

ไม่คิดเลยนะ กตความคิดเอาไว้เลยนะ มันเป็นไปได้ไหม? มันเป็นไปได้ไม่ได้ มันเป็นไปได้ไม่ได้เพราะความคิดมันเกิดดับ แล้วถ้าความคิดมันเกิดดับ “เมื่อก่อนนี่เป็นคนทีโกรชนัก เมื่อก่อนเป็นคนทีหลงนัก เดียวนี้ไม่โกรชไม่หลงในสิ่งต่างๆ เลย” มันไม่โกรชไม่หลงเพราะมันเข้าข้างตัวเอง

เวลากิเลสมันเพิ่มจำนวนมา เราบอก “เขาส่งเสริมเรา เขาคิดกับเรา” เวลากิเลสมันจะหลอกเรา มันจะหลอกอย่างนี้ แล้วเวลามันจะตาย เวลามันจะพลัดพราก บอกมาสิว่าไม่เสียใจ บอกมันเพราะอะไรรู้ไหม เพราะคนจะตายนี้มันรู้ ตายแล้วไปไหน ถ้ายังมีกิเลสอยู่ มันยังสงสัยอยู่ มันจะไปไหน

แต่ถ้าเขาชำระกิเลสหมดแล้วนะ การเกิดและการตาย นี่สมมุติ จิตนี้ไม่เคยตาย เวลาชำระกิเลสตายไปจากจิต ทำลายภวาสวะ ทำลายจิต ทำลายภพทั้งหมด เป็นธรรมชาติ กิเลสมันตายตั้งแต่มันชำระล้างหมดสิ้นไปแล้ว แล้วมันจะเอาอะไรมาหลอก การเกิดและการตายมันไม่มี เพราะมันไม่มีภวาสวะ มันทำลายจิตหมด มันทำลายอวิชชาทั้งหมด มันจะเอาอะไรไปเกิดไปตาย ในเมื่อไปเกิดไปตายมันก็รู้เท่าของมันทั้งนั้น

แต่ถ้ามันยังไม่เป็นความจริงของมันขึ้นมา “จิตเดิมแท้นี้ฟ่องใส มันฟ่องใสอยู่แล้ว ธรรมชาติมันเป็นดั้งเดิมของมันอยู่แล้ว สิ่งทีมันจรมา เราแค่ไม่ไปรับรู้มัน เราแค่ปฏิเสธมัน” นี่ไง เขาบอกว่า “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว” ก็ไม่คิดเลย ไม่คิด มันเป็นไปได้ไหมทีคนไม่คิด มันเป็นไปได้ไหม

แต่ถ้าเขาทำลายภวาสวะ ทำลายภพทั้งหมด มันไม่มี สอุปาทิเสสนิพพาน เศษ มันเป็นเศษส่วน เศษทั้งหมดแล้ว มันเป็นเศษ มันไม่มีเจ้าของ มันไม่มีผู้ยึดผู้ถือ ถ้ามันเป็นเศษ เห็นไหมภารา หเว ปรณุกฤษณา มันเป็นภาระ เป็นหน้าที่ มันเป็นเศษทิ้ง

แต่ถ้ามันเป็นกิเลสละ มันขันธมาร ขันธเป็นเรา ความคิด ใครคิด เวลาความรู้สึกนึกคิดมานี้ ใครเป็นคนคิด ถ้าไม่ใช่เราคิด เราคิดออกมาได้อย่างไร แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์นะ สิ่งนี้เป็นกิริยาไม่มีเจ้าของ ไม่มีผู้กระทำ ไม่มีสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น แล้วมันเป็นอย่างไรละ

ถ้าเรามีครูบาอาจารย์นะ พ่อแม่ครูจารย์ท่านเลี้ยงเรามาทั้งร่างกาย ท่านดูแลความประพฤติปฏิบัติของเราเข้ามา แล้วท่านยังดูแลหัวใจนะ เพราะหัวใจเวลาปฏิบัติไปมันลุ่มหลงนัก กิเลสมัน

หลอกดวงทุกชั้นทุกตอน เพราะกิเลส พญามารมันอยู่บนหัวใจของเรา เห็นไหม ปุ่มัน พ่อมัน ลูกมัน หลานมัน นี่เวลากิเลสมันเล็กๆ แค่หลานมันเท่านั้นนะ แค่สักกายทิฎฐิ ความเห็นผิดเท่านั้นนะ แค่ความเห็นผิดเรายังต่อสู้มันไม่ได้ แม้แต่หลานของมันเรายังล้่มลูกคลุกกลาน แล้วจะไปสู้กับพ่อมัน ไปสู้กับปุ่มันนะ เอาอะไรไปสู้

แต่ถ้ามีพ่อแม่ครูจารย์ ท่านจะตั้งดำให้เรานะ ท่านจะดูแลให้เรานะ ท่านจะคอยให้กำลังใจเรา แล้วให้เราเข้าสู่ เห็นไหม พาออกรบ ออกรบกับกิเลสในหัวใจของเรา เวลาเราออกรบนะ จะออกรบ ในต่อหน้าข้าศึก หรือแดนหลังข้าศึก เราจะต้องมีพาหนะเข้าไป แล้วจะอย่างไรจะออกไปสู้ศึก เราออกรบ เราต้องมีการสื่อสาร การสื่อสารเอามาจากไหน

ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ของเรา สิ่งนี้ท่านแนะนำ ท่านคอยบอก ได้เอาที่นั่น ส่งที่นั่น การรบมันก็ต้องมีกลยุทธ์ การรบมันก็ต้องมีกลศึก การรบต่างๆ มันไม่เดินเข้าไปให้เขายังหрок เวลาบอกว่า กิเลสมันเป็นความไม่ดี กิเลสเป็นอวิชา พอเข้าไปแล้ว เพราะความไม่ดีมันจะหลีกหน้าเราไป ความไม่ดี ความเสียหาย มันจะหลบหลีกเราไป นี่ความรู้สึกนึกคิดนะ แต่ถ้าการรบจริงๆ ไม่เป็นอย่างนั้นหрок

กิเลส เวลามันมีกำลังขึ้นมาะ เราล้่มลูกคลุกกลานหมดเลย เวลาเราตั้งสติขึ้นมา กำหนด พุทธานุสติ พุทโธฯฯ อานาปานสติขึ้นมา กว่ามันจะตั้งตัวได้ กว่ามันจะทำความสงบของใจได้ ถ้าจิตมันสงบ ไม่มีพื้นไม่มีฐาน ออกใช้ปัญญาที่ล้่มลูกคลุกกลาน นี่มันเป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา

ภวานามยปัญญาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาจะเกิดจากสัมมาสมาธิ มันจะเป็นภวานามยปัญญา ถ้าเกิดภวานามยปัญญาขึ้นมา มันจะเข้าไปต่อกรกับกิเลส ต่อกรกับข้าศึกในหัวใจของเรา แต่ถ้าเราไม่มีกำลังของเราเลย เราจะไปรบกับอะไร เราจะไปสู้กับสิ่งใด ถ้าเราจะสู้กับข้าศึก เราจะสู้ต่อแนวหน้าข้าศึกหรือแนวหลังของข้าศึก เราจะสื่อสารระหว่างศีล สมาธิ ปัญญา...สติมันอยู่ที่ไหน ปัญญามันอยู่ที่ไหน งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สมาธิชอบ ความชอบธรรม เห็นไหม ถ้าความชอบธรรม กลศึกมันจะมี มันมีกลศึกของมัน มีการกระทำของมัน

แล้วครูบาอาจารย์ท่านรบข้าศึก ท่านชนะข้าศึกมาทั้งนั้นนะ แล้วเรารบกับใคร เราจะรบกับใคร เราหาใครไม่เจอ แม้แต่หลานของมัน แม้แต่หลานนะ เราจะรบกับหลาน เรายังล้่มลูก

คลุกคลานขนาดนี้ แล้วไปเจอกลศึกของพ่อมัน ของปู่มัน เจ้าวัฏจักร นี่การกระทำมันมีเหตุมีผลของมันเป็น

ถ้ามีพ่อแม่ครูจารย์ พ่อแม่ครูจารย์ก็ดูแลรักษาเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แม้แต่ถ้าพ่อแม่ครูจารย์ของเราท่านนิพพานไปแล้ว คำสั่งคำสอนโดยหลักโดยเกณฑ์ สิ่งนั้นเป็นเพชรน้ำงามทุกเม็ด คำสั่งคำสอนเป็นเพชรแต่ละเม็ดๆ มีเหตุมีผล มีประโยชน์ เป็นสิ่งที่ว่าควรค่าแก่การกระทำ ควรค่าแก่การศึกษา ควรค่าแก่การใฝ่รู้ ควรค่าแก่การเอามาเป็นคติธรรมในใจเรา ควรค่าทุกๆ อย่างที่เราจะรักษาเราไม่ให้ตกไปในที่ต่ำ

ถ้าเราไม่รักษาของเรา ไม่ทำสิ่งนั้น เราจะไหลไปกับโลก แล้วก็เอาสิ่งชาติตระกูลของเรากันเองนี่แหละเป็นเครื่องอ้าง ถ้าไม่มีชาติมีตระกูลของเรา ชาวบ้านเขาก็ไม่เชื่อถือ แต่เพราะมีชาติมีตระกูลของเรา ตระกูลกรรมฐานไง ตระกูลพระป่าไง เพราะเรามีชาติมีตระกูล แล้วมีชาติตระกูล เขาคิดว่าเพราะมีชาติมีตระกูล ถึงจะมีคุณธรรมในหัวใจ

แต่ในใจของเราเนี่ยเรารู้ ปิดกันไม่ได้ ปิดกันไม่ได้หรือ ปิดกันไม่ได้ที่กิริยาการแสดงออก ปิดกันไม่ได้ เห็นไหม หลวงตาท่านบอกว่า ศิลจะรู้ได้ต่อเมื่อเราอยู่ด้วยกัน การอยู่ด้วยกันทุกวันๆ มันจะเห็นพฤติกรรม ธรรมจะรู้ได้ต่อเมื่ออ้าปากพูด เทศนาว่าการมันเปิดอกนะ ในอกของเรามีวุฒิภาวะ มีความรู้ความเห็นมากน้อยขนาดไหน พูดได้แค่นั้น ปิดกันไม่ได้

ฉะนั้น ชาติตระกูลมันต้องสมน้ำสมเนื้อไง พูดอย่างไรทำอย่างนั้น พูดจริงทำจริง ถ้าพูดไม่จริง ทำไม่จริง มันจะเป็นสังขรณ์ไหม มันจะเอาอะไรเป็นธรรมจริงๆ ขึ้นมาไหม มันไม่เป็นจริง เพราะเราไม่รู้จริง ถ้าไม่รู้จริงนะ เราต้องย้อนกลับมาที่นี้ไง ถ้ามีชาติมีตระกูลนะ ถ้ามีความเคารพนับถือครูบาอาจารย์ของเรา เพราะการเคารพนับถือนั้นมันจะทำให้เราเจริญอกงาม

ถ้าเราไม่เคารพนับถือ เวรกรรมมันจะกดให้จิตใจเราต่ำไปเอง เวลาเทวทัตอยากปกครองสงฆ์ ไปของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธ “เทวทัต แม้แต่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เรายังไม่ให้ปกครองสงฆ์เลย แล้วเธอเป็นใคร” เห็นไหม เวลาไม่อนุญาตให้เทวทัตปกครองสงฆ์ นี้ด้วยความอาฆาต ด้วยความไม่พอใจอันนั้น ฉานโลกีย์ของเทวทัตเสื่อมหมด เสื่อมหมดเลย สุดท้ายทำขนาดไหนก็เป็นเวรเป็นกรรมของเทวทัต แต่พระเทวทัตก็สำนึกได้ มาขอขมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เรามีครูมีอาจารย์นะ พ่อแม่ครูจารย์ของเรามี คำสั่ง คำสอน คำตั้งแต่ละคำสั่ง คำสอนแต่ละคำสอนเหมือนกับเพชรน้ำงามๆ ทุกเม็ด ใครเก็บไว้สิ่งนี้เป็นคติ คนคนนั้นจะไม่เสีย แต่ใครมองข้าม ใครทำตามแต่ใจของตัวเอง สิ่งนั้นจะทำลายผู้นั้น เอวัง